

ความเป็นผู้นำ

กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและงาน

ระพี สาคริก

บทนำ

ทุกสิ่งทุกอย่างมีเหตุสืบเนื่องมาจากรากฐานจิตใจคน ไม่เพียงเท่านั้น หลังจากคนได้นำปฏิบัติจากเงื่อนไขซึ่งเป็นเหตุที่อยู่ในใจตนเอง ผลจากสิ่งต่างๆ ซึ่งตนมุ่งมั่นทำไปแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากใจเพื่อนมนุษย์แต่ละคนที่ไม่เหมือนกัน ย่อมหวนกลับมาสอนใจให้รู้ความจริงจากทั้งสองด้าน ดังที่ความจริงได้ชี้ให้เห็นชัดเจนว่า **คนเราเกิดมาย่อมมีการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน**

ดังนั้น หากแต่ละคนรักและสนใจปฏิบัติต่อเพื่อนมนุษย์ทุกคน จากความจริงซึ่งมีอยู่ในรากฐานจิตใจตนเองอย่างปราศจากการเลือกที่รักมักที่ชัง อีกทั้งในมุมกลับ หลังจากได้รับผลกระทบ สามารถรักษาความจริงซึ่งตนมีอยู่แล้วไว้ให้มั่นคงอยู่ได้ ย่อมสามารถรู้เท่าทันแต่ละสิ่ง ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ในกระบวนการสิ่งแวดล้อม กว้างขวางยิ่งขึ้นอย่างเป็น

ธรรมชาติ

หากสามารถรู้ความจริงจากใจตนเองได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ย่อมรู้ความจริงจากใจเพื่อนมนุษย์รวมถึงสรรพสิ่งต่างๆ ทำให้ชีวิตอนาคตมีใจเปิดกว้างมากขึ้น จึงมองเห็นโอกาสสร้างประโยชน์สุขให้คนในสังคม ที่มีกระแสเชื่อมโยงเหตุผลถึงตน ช่วยให้เกิดความรับผิดชอบลึกซึ้งยิ่งขึ้น

อนึ่งหลังจากมองเห็นทุกสิ่งทุกอย่างมีเหตุมีผลสานถึงกันได้ หรืออีกนัยหนึ่งมีความคิดซึ่งช่วงนี้มักนำมากล่าวย้ำความสำคัญ คือ **บูรณาการ** ย่อมเข้าใจได้ถึงความจริงว่า ทุกสิ่งซึ่งตนนำไปปฏิบัติ ย่อมมีผลถึงสังคมรวมทั้งถึงตนเองร่วมกัน **ใจจึงไม่มีการแบ่งแยกว่า สิ่งนี้ทำเพื่อสังคม สิ่งนั้นทำเพื่อส่วนตัว**

สภาพจิตใจที่กล่าวมาแล้ว น่าจะหมายถึง สิ่งซึ่งนำมากล่าวเป็นครั้งคราวว่า **เกิดจิตใต้สำนึก** ที่รู้ความสำคัญของความรับผิดชอบต่อสังคม บุคคลลักษณะนี้ย่อมปฏิบัติหน้าที่ นำทุกสิ่งทุกอย่างได้อย่างอิสระ อีกทั้งมีการแสดงออกจากใจตนเองกับทุกคนอย่างเป็นธรรมชาติ

ความเป็นผู้นำมีอยู่ที่ไหน?

ช่วงหลังๆ เมื่อกล่าวถึง ผู้นำ คนส่วนใหญ่มักเกิดความรู้สึกที่มุ่งมองความสำคัญไปยังคนซึ่งขึ้นไปยืนอยู่ด้านบน ไม่ว่าจะเป็นผู้มีตำแหน่งสูงมากน้อยแค่ไหน ยิ่งยืนอยู่บนจุดซึ่งถืออำนาจสูงสุดของประเทศ

ธรรมชาติความรู้สึกจากใจของ ผู้ที่มองความหมายของผู้นำขึ้นไปสู่ที่สูงด้านเดียว ย่อมอ่านจิตใจผู้มองได้ว่า มีวิญญาณที่ขาดการเห็นความสำคัญของรากฐานตนเอง หรืออีกนัยหนึ่งอาจกล่าวได้ว่า ชีวิตคนเหล่านี้ห่างจากความจริงที่อยู่ในรากฐานจิตใจ ซึ่งแน่นอนที่สุด อาจจะมีคนกล่าวว่า เป็นคนลืมหูลืมตา ก็ไม่น่าจะขัดกับเหตุและผล

หากรากฐานจิตใจคนส่วนใหญ่ในสังคมตกอยู่ในสภาพดังกล่าว ย่อมเป็นสิ่งบ่งชี้ให้รู้ความจริงได้ชัดเจนยิ่งขึ้นว่าสังคมกำลังเสื่อมถอย โดยที่มีผลทำให้เสื่อมศีลธรรม มีความเห็นแก่ตัวสูงขึ้น อีกทั้งมีการช่อราษฎรบังหลวงทุกรูปแบบ ติดตามมาด้วยสภาวะเศรษฐกิจจำต้องทรุดหนักยิ่งขึ้น

จากสิ่งที่กล่าวมาแล้วน่าจะสรุปได้ว่า ถ้ารากฐานจิตใจคน ขาดการเป็นหลักที่ช่วยให้สามารถยืนหยัดเป็นผู้นำตนเองให้อยู่กับสัจจะได้อย่างมั่นคง แต่มุ่งไปเกาะยึดอยู่กับเครื่องประดับจากภายนอก ไม่ว่าจะป็นตำแหน่ง อำนาจ การถูกยกย่องสรรเสริญจากคนรอบข้าง รวมถึงความสะดวกราบรื่นต่างๆ ย่อมขาดคุณสมบัติที่จะนำสังคมไปสู่ความเจริญ ถือเป็นความหวังแก่คนในระดับพื้นฐานได้

ดังนั้น น่าจะสรุปไว้ในขั้นนี้ได้ว่า ทุกคนที่เกิดมา ธรรมชาติได้มอบความเป็นผู้นำมาให้ภายในรากฐานจิตใจตนเองแล้ว บนเส้นทางชีวิตที่เติบโตยิ่งขึ้น จากผลกระทบโดยสิ่งที่ล่อตาล่อใจก็ดี หรือสิ่งซึ่งทำให้เราไม่พอใจก็ดี จากภายนอก ถ้ารากฐานจิตใจมีความมั่นคงแข็งแรงอยู่ได้ ย่อมมีโอกาสเจริญเติบโตยิ่งขึ้น บนพื้นฐานความเป็นผู้นำที่มีความสมบูรณ์พร้อมทุกด้าน แม้จะมีโอกาสขึ้นไปสู่ที่สูงหรือไม่ก็ตาม

ผู้นำภายในภาพรวมของสังคม

หลายคนมักสะท้อนแนวโน้มความรู้สึกที่แสดงออกมามีว่า ภายในสังคมจะต้องมี ผู้นำและผู้ตามที่ดี ประเด็นนี้สะท้อนให้เห็นว่าผู้มองมีความเข้าใจที่ยังลงไม่ถึงรากฐานตนเอง ซึ่งควรจะลึกซึ้งยิ่งกว่านั้น ทั้งนี้และทั้งนั้น ความรู้สึกดังกล่าว สะท้อนให้เห็นความจริงว่า ยังคงมองความเป็นผู้นำขึ้นไปสู่บุคคลผู้ยืนอยู่ในระดับสูง แทนการมองเห็นภาพทั้งด้านบนและด้านล่าง ซึ่งมีเหตุผลเชื่อมโยงถึงกัน อย่างสอดคล้องกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง น่าจะถือว่าด้านล่างคือพื้นฐานสำคัญที่สุดของความสำเร็จ

หากเข้าใจธรรมชาติของจิตใจคนได้ลึกซึ้งถึงระดับหนึ่ง น่าจะรู้ความจริงได้ว่า แต่ละครคนที่เกิดมา ธรรมชาติได้มอบความเป็นผู้นำไว้ในรากฐานจิตใจอย่างทั่วถึง เพียงอาจมีโอกาสแสดงออกได้มากน้อยต่างกันเท่านั้น

สิ่งแรกทีควรจะเข้าใจให้ถึงความจริงก็คือ ทุกคนที่เกิดมาต่างก็มีจิตใจเป็นรากฐานการดำเนินชีวิต ดังนั้นความจริงซึ่งอยู่ในรากฐานจิตใจมาแต่กำเนิด หากการดำเนินชีวิตที่จำเป็นต้องสัมผัสกับสภาพแวดล้อมภายนอก ผู้ที่รากฐานที่มีจิตใจมั่นคงแข็งแรง สามารถรักษาสิ่งที่อยู่ในใจตนเองมาแต่กำเนิดไว้ได้ โดยไม่ถูกอิทธิพลจากสิ่งภายนอก ไม่ว่าจะสิ่งนั้นจะทำให้รู้สึกพึงพอใจจนถึงขั้นกลายเป็นอื่นไปได้ ความเป็นผู้นำที่ดีซึ่งมีอยู่แล้ว ย่อมไม่สูญไป

บุคคลลักษณะนี้ย่อมมีความภูมิใจในตนเอง โดยไม่คิดหวังเด่นอยากเป็นผู้นำสังคม แม้เข้าไปนำคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง กับอีกด้านหนึ่ง หากมีผู้คนส่วนใหญ่ให้ความเคารพรักและศรัทธามาขอรับรองหรือเลือกให้เป็นผู้นำ

ตนควรมองสู่หมวกกลับ เพื่อการประเมินตนเองหนึ่ง และเพื่อหวนกลับไปพิจารณาถึงความรู้สึกนึกคิดของกลุ่มบุคคลผู้เข้ามาหา เพื่อประเมินเหตุผลว่ามีความจริงใจแค่ไหน

การประเมินทั้งสองด้านดังกล่าว น่าจะถือว่ามีผลดีแก่ตนเอง เนื่องจากเป็นสิ่งที่ฝึกฝนความมีสติ ช่วยให้สามารถค้นหาความจริงจากทั้งสองด้านนำมารวมกัน เพื่อหาเหตุผลที่มีความสมดุลให้เห็นได้อย่างชัดเจน

สภาพความรู้สึกดังกล่าว ควรจะเกิดจากการมีรากฐานจิตใจเป็นกลาง เป็นพื้นฐานสำคัญ ร่วมกับความรู้สึกรับผิดชอบต่อสังคม อันพึงมีอยู่ในรากฐานจิตใจตนเอง

จากเหตุผลดังกล่าว จึงทำให้สามารถสรุปได้ว่า ภายใต้อาภรณ์ของสังคม ทั้งด้านบนซึ่งอยู่สูงสุด และด้านล่าง ซึ่งเป็นพื้นฐาน หากใช้ผู้อยู่ด้านบนคือผู้นำเท่านั้นไม่ เนื่องจากผู้นำที่อยู่ด้านบน คือผลที่เกิดจากพื้นฐานด้านล่าง ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ และทำหน้าที่รองรับอย่างรู้เหตุรู้ผล

จึงสรุปไว้ในขั้นนี้ได้ว่า ทั้งผู้ที่อยู่ด้านบนและคนส่วนใหญ่ซึ่งอยู่ด้านล่าง ต่างก็ควรทำหน้าที่เป็นผู้นำตนเองที่เข้มแข็งเช่นกัน หากขาดการคิดและรู้ความจริงดังได้กล่าวไว้แล้ว คงหาผู้นำที่ดีมีคุณภาพขึ้นไปปฏิบัติหน้าที่ด้านบนได้ยาก

หากมองเห็นว่าคนที่อยู่ด้านล่างซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่เป็นผู้ตาม ควรจะเข้าใจได้ว่าทุกคนต่างก็มีความเป็นตัวของตัวเอง การทำตามจึงหาใช่ตามตัวบุคคลหรือตามคำสั่ง หากผู้นำที่อยู่ด้านบนขาดการรู้เหตุรู้ผล ผู้ที่อยู่ด้านล่างย่อมมีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคมโดยไม่ยอมปฏิบัติตามได้เช่นกัน

ผู้ที่ตกอยู่ในสภาพผู้ตามมีเหตุมาจากไหน

สำหรับผู้ที่มีการรากฐานจิตใจที่อิสระ ย่อมสามารถรู้ความจริงได้ว่า ความหมายที่แท้จริงของผู้นำกับผู้ตาม มีเหตุผลอยู่กันคนละด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ที่มีการรากฐานจิตใจอิสระย่อมรู้ได้ลึกซึ้งซึ่งว่า **จิตใจคนมีเหตุและผลอยู่เหนือสิ่งอื่นทั้งหมด**

ดังได้กล่าวแล้วว่า ผู้นำหมายถึงผู้ที่มีการรากฐานจิตใจรู้เหตุรู้ผล สามารถปฏิบัติตนให้มันคงอยู่กับความจริงจากใจตนเองได้อย่างอิสระ ส่วนผู้ตามน่าจะหมายถึงรากฐานจิตใจซึ่งตกเป็นทาสอิทธิพลสิ่งที่อยู่ภายนอก ทำให้ขาดคุณสมบัติความเป็นคน ซึ่งควรจะมีภูมิปัญญาในตนเอง

ดังนั้น หากมองภาพรวมจากภายนอกอาจรู้สึกได้ว่า มีผู้นำยืนอยู่ด้านบน ส่วนด้านรองลงมาจนถึงระดับล่างน่าจะเป็นผู้ตาม ซึ่งปฏิบัติตามลำดับชั้น แต่ถ้าหากรากฐานจิตใจตกเป็นทาสสิ่งต่างๆ แม้จะยืนอยู่ด้านบนสุด ก็น่าจะขาดคุณสมบัติความเป็นผู้นำได้ ดังนั้น หากผู้นำประเทศมีใจเป็นทาส ย่อมนำชาติไปเป็นทาสชนชาติอื่นอย่างหลีกเลี่ยงได้ยาก ยิ่งคนส่วนใหญ่ที่อยู่ด้านล่างขาดความเป็นผู้นำตนเองด้วย

ดังนั้น เหตุซึ่งทำให้คนขาดความเป็นผู้นำ น่าจะได้แก่การที่รากฐานจิตใจ ขาดความแข็งแกร่งในการยืนหยัดอยู่ท่ามกลางอิทธิพลสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีผลครอบงำจิตใจให้ตกเป็นทาส ไม่ว่าจะป็นรูปวัตถุ ทรัพย์สินเงินทอง ตำแหน่ง และมีอำนาจ รวมถึงการประจบสอพลอ โดยคนรอบข้างซึ่งตนเคยได้รับในชีวิตประจำวันจนเคยชิน

แม้บุคคลผู้ซึ่งเคยสั่งสมความมั่นคงแข็งแกร่งมาแล้วเป็นเวลานาน จนถึงขั้นพิสูจน์ตนเองได้ว่า แม้ไม่มีตำแหน่งอำนาจและทรัพย์สินเงินทอง หากมีคนเคารพรักและยกย่องสรรเสริญรวมทั้งมีการสนองตอบ โดยการนำความสะดวกราบรื่นมาให้ หากตกอยู่ในความประมาท ในที่สุดอาจตกเป็นทาสสิ่งเหล่านั้นได้เช่นกัน

อนึ่ง ผู้ซึ่งมีธรรมชาติที่มุ่งมั่นทำงาน โดยอุทิศใจตนให้กับผู้อื่น จากการกำหนดทิศทางในการทำงานลงสู่ระดับพื้นดินอย่างมีความสุข น่าจะมีผลช่วยให้เกิดหลักประกันทางจิตใจถือเป็นภูมิคุ้มกันการตกเป็นทาสสิ่งดังกล่าวมาแล้วได้อย่างเป็นธรรมชาติ

บุคลิกภาพของผู้นำย่อมมีความสง่างามเป็นธรรมชาติ

อยู่ในตนเอง

สิ่งที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด หากมองภาพโดยรวม และสามารถเห็นความจริงได้ลึกซึ้งถึงรากฐานจิตใจ น่าจะเข้าใจได้ว่า ความเป็นผู้นำที่เกิดจากใจจริง น่าจะสะท้อนภาพที่อิสระ โดยที่ไม่คิดว่าตนจะยืนอยู่ ณ ด้านบน ด้านล่าง หรืออยู่ในสภาพจุดยืนอย่างไร ดังเช่นที่คนแต่ก่อนเคยกล่าวฝากไว้ให้ลูกหลานคิดเองว่า **คนดีจริงอยู่ที่ไหนก็ดำรงความดีไว้ได้ทั้งนั้น**

บุคคลที่มีรากฐานจิตใจถึงระดับนี้แล้ว คงไม่คิดว่า การจะสร้างสมคุณประโยชน์ให้แก่สังคม ตนจะต้องขึ้นไปยืนอยู่ ณ จุดนั้นจุดนี้ หากมองเห็นความจริงว่า ยืนอยู่จุดไหนและอยู่ในสภาพอย่างไรก็ตาม ย่อมมองเห็นโอกาสสร้างความดีความงามได้ทั้งสิ้น สภาพความรู้สึกดังกล่าวน่าจะเกิดจากการเอาชนะใจตนเองได้ลึกซึ้งถึงระดับหนึ่งแล้ว

บุคลิกภาพของผู้นำ หาใช่สิ่งที่แต่ละคนพึงได้รับการฝึกอบรมจากด้านการจัดการ โดยบุคคลใดหรือคนกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดไม่ หากเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติ จากรากฐานจิตใจตนเองของแต่ละคนที่ไม่เหมือนกัน บุคคลผู้ที่มีคุณสมบัติดังกล่าว ย่อมไม่มีความรู้สึกว่าคุณมีปมด้อย จึงไม่คิดยกตนข่มผู้อื่น คงมีแต่การอ่อนน้อมถ่อมตนกับทุกคน และมีความซาบซึ้งอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในขณะที่อยู่กับเยาวชนและคนระดับล่าง

บุคคลผู้ที่มีบุคลิกภาพจากใจที่สูงส่งจริง ย่อมสามารถยืนอยู่ท่ามกลางอิทธิพลวัตถุ เช่น ผู้มีอำนาจสูง รวมทั้งผู้มีเครื่องประดับต่างๆ ที่เหนือกว่าตนได้อย่างมั่นใจ โดยไม่รู้สึกสะทกสะท้าน จึงทำให้ความรู้สึกจากผู้อื่น โดยทั่วไปรู้สึกว่าคุณมีความสง่างาม เกิดแรงดลใจ ทำให้รู้สึกเคารพรักและศรัทธา

ในบรรยากาศการจัดการศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาสังคม ย่อมไม่ยึดติดอยู่กับปริญญาสูงๆ แม้ตนมีปริญญาระดับต่ำ แต่ก็สามารถยืนอย่างสง่างามท่ามกลางผู้ที่สวมใส่ครุยปริญญาสูงๆ ได้อย่างปราศจากความรู้สึกสะทกสะท้าน หากกลับทำให้คนทั่วไปรู้สึกเกรงขามมากขึ้นโดยไม่ต้องแสดงอำนาจข่มผู้อื่น

สัญลักษณ์จากภาพในอดีต

ในอดีตกาลที่ผ่านพ้นมาแล้วเป็นเวลานาน การสื่อพลังที่เกิดจากจิตใจ ซึ่งปกติคงไม่สามารถนำรูปแบบ แม้ภาพเขียนภาพถ่ายมาแสดงให้เห็นของจริงได้ แต่สร้างสิ่งสมมุติขึ้นออกมาทดแทน เพื่อใช้เป็นที่สื่อความหมายได้ ดังนั้นสิ่งที่สะท้อนออกมาปรากฏจากภาพเขียนในอดีตอันยาวนาน มาถึงปัจจุบัน อาจเห็นภาพที่เขียนออกมาเป็นรูปปริศมีบ้าง เป็นแสงที่เปล่งออกมาจากรอบด้านบุคคลผู้มีความสูงส่งทางด้านจิตใจ

สำหรับยุคปัจจุบัน คนจำนวนไม่น้อย ซึ่งมีรากฐานจิตใจขาดความละเอียดอ่อน เนื่องจากถูกอิทธิพลวัตถุครอบงำหมายมากยิ่งขึ้น ทำให้ไม่อาจแปลความหมายอันลึกซึ้งดังกล่าวให้สามารถมองผ่านเข้าไปเห็นความจริงในด้านที่เป็นนามธรรมได้ จึงทำให้รู้สึกเป็นเรื่องไม่น่าเชื่อถือ ซึ่งในยุคนี้ผู้ที่มีความไม่รู้ ไม่เข้าใจจริง นับวันยังมีมากขึ้น ทำให้เกิดช่องว่างทางความรู้สึกนึกคิดที่เชื่อมโยงถึงกันได้ยากยิ่งขึ้น

สรุป

สิ่งที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดเกิดจากรู้ความเข้าใจ อันเป็นธรรมชาติจากใจผู้เขียนเองอันมีผลสืบเนื่องมาจากการปฏิบัติบนพื้นฐานจากความจริงซึ่งอยู่ในใจตนเองอย่างมั่นคงมาตลอด ตนขอยอมรับว่า วิถีชีวิตตนยังต้องเรียนรู้ต่อไปอีกมาก อาจมีบางสิ่งบางอย่างซึ่งยังรู้ได้ไม่ถึง ดังที่คนแต่ก่อนเคยกล่าวฝากไว้ว่า สิ่งซึ่งแต่ละคนพบเห็นเฉพาะหน้า อย่าเพิ่งปฏิเสธว่าไม่เป็นความจริง แต่ควรจะรู้สึกที่ทุกสิ่งปรากฏย่อมมีเหตุผล สิ่งซึ่งตนยังรู้ไม่ถึงอย่าเพิ่งไม่เชื่อ ขอให้ค้นหาความจริงต่อไป ไม่ว่าสิ่งนั้นจะปรากฏออกมาในลักษณะอย่างไรก็ตามและวิถีทางสำคัญที่สุด ควรสนใจหวนกลับมาค้นหาความจริงจากใจตนเอง หากมีคนในสังคม ดำเนินชีวิตไปสู่การเปิดรากฐานจิตใจให้กว้างมากขึ้น ย่อมมีผลส่งเสริมให้สังคมบังเกิดความร่มเย็นเป็นสุขร่วมกับตนเอง ซึ่งนำชีวิตไปสู่ความสุขด้วยเช่นกัน